

Finansdepartementet

Angående slutbetänkandet Kompletterande bestämmelser till EU:s reviderade förordning om elektronisk identifiering (SOU 2024:45)

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande.

Myndigheten tillstyrker förslagen i betänkandet men ifrågasätter utredningens tolkning av den reviderade eIDAS-förordningen såvitt avser förutsättningarna att bevara inloggnings- och transaktionsuppgifter när en europeisk digital identitetsplånbok använts.

Tillstånd för bevarande av uppgifter om användning i obligatoriska avtalsvillkor

Det är viktigt att den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet bygger på en riktig tolkning av eIDAS-förordningens krav. Ekobrottsmyndigheten är tveksam till utredningens tolkning som innebär att bestämmelserna om lagrings-, delnings och uppgiftsminimering i den reviderade förordningen i princip omöjliggör för brottsutredande myndigheter att – när en europeisk digital identitetsplånbok har använts – få tillgång till uppgifter som i nuläget kan utgöra en förutsättning för att utreda brott.

Enligt Ekobrottsmyndighetens bedömning bör förordningen istället tolkas så att förlitande parter, när det är nödvändigt för att förbygga penningtvätt, begränsa risk för obehörig användning eller fastställa, göra gällande eller försvara den förlitande partens rättsliga anspråk, får villkora erbjudandet av tjänsterna mot att användaren ger sitt tillstånd till att den förlitande parten bevarar uppgifter om användningen av den europeiska digitala identitetsplånboken.

Ett tillstånd från användaren enligt artikel 5a. 16 a eIDAS-förordningen torde inte motsvara ett sådant samtycke som avses i artikel 6.1 dataskyddsförordningen. Förlitande parter kommer kunna stödja personuppgiftsbehandlingen på en annan rättslig grund än samtycke varför ett sådant tillstånd från användaren som avses i artikel 5a. 16a i eIDAS-förordningen därmed bör kunna vara en obligatorisk del av avtalsvillkor som föreskriver att tillhandahållare av elektroniska attributsintyg eller någon annan part får erhålla data som gör det möjligt att spåra, länka, korrelera transaktioner eller användarbeteende eller på annat sätt få kännedom om transaktioner eller användarbeteende.

Möjlig normkonflikt med annan del av EU-rätten?

Enligt utredningen kommer det förebyggande arbete som befintliga e-legitimationsutfärdare genomför och som syftar till att upptäcka avvikande aktivitet i samband med användande av e-legitimationen sannolikt inte kunna genomföras vid användning av den europeiska digitala identitetsplånboken. Detta leder naturligt till frågan om sådant förebyggande arbete är nödvändigt för att exempelvis banker ska uppfylla kraven på kundkännedom och transaktionsövervakning enligt det EU-rättsliga administrativa penningtvättsregelverket och hur en sådan normkonflikt i så fall ska lösas. Denna fråga kan med fördel ägnas uppmärksamhet i den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

Förlitande parter rättsliga anspråk

Bevisbördans placering torde kräva att den förlitande parten måste visa att en digital europeisk identitetsplånbok använts om användaren bestrider att så är fallet (jfr. NJA 2017 s. 1105). En förlitande part måste då ha bevarat uppgifter om användningen av den digitala europeiska identitetsplånboken för att kunna fastställa, göra gällande eller försvara sina rättsliga anspråk.

Om de nya bestämmelserna i eIDAS-förordningen skulle innebära att förlitande parter inte kan inhämta ett giltigt tillstånd av användaren till bevarande av uppgifter genom obligatoriska användarvillkor torde den affärsmässiga risken att acceptera digitala europeiska identitetsplånböcker leda till att få potentiella förlitande parter skulle välja att acceptera denna form av identifiering. I praktiken skulle identitetsplånböckerna då i mycket liten utsträckning användas gentemot andra än sådana organisationer som enligt artikel 5.f eIDAS-förordningen är skyldiga att godta digitala europeiska identitetsplånböcker. Att det reviderade regelverket skulle föra med sig sådana konsekvenser framgår inte av den konsekvensbedömning som EU-kommissionen bifogade till förordningsförslaget. Det torde därmed inte ha varit regelgivarens avsikt att artikel 5a.16 a eller någon annan del av eIDAS-förordningen ska uppfattas som ett förbud mot att förlitande parter, i den utsträckning som det är nödvändigt för att leverera en säker tjänst eller fastställa, göra gällande eller försvara den förlitande partens rättsliga anspråk, villkora användning av sina tjänster mot att användaren ger sitt tillstånd till att uppgifter om inloggningar och transaktioner bevaras.

Enligt utredningen kan förutsättningarna för att inhämta data kopplat till användningen av en europeisk digital identitetsplånbok jämföras med när en fysisk legitimationshandling använts som brottsverktyg, vilket i normalfallet inte heller efterlämnar spår. Ekobrottsmyndigheten delar inte helt utredningens uppfattning i detta avseende utan vill framhålla att genomförd kontroll av fysisk id-handling ofta dokumenteras med anteckning av id-kortnumret eller kopiering av id-kortet.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Rikard Jermsten. I ärendets slutliga handläggning har t.f. rättschefen Karin Mostad deltagit. Verksjuristen Johan Dibb har varit föredragande.

Rikard Jermsten

Johan Dibb

Expedition till
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
fi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se